

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER – *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 66 . Nr. 4

April

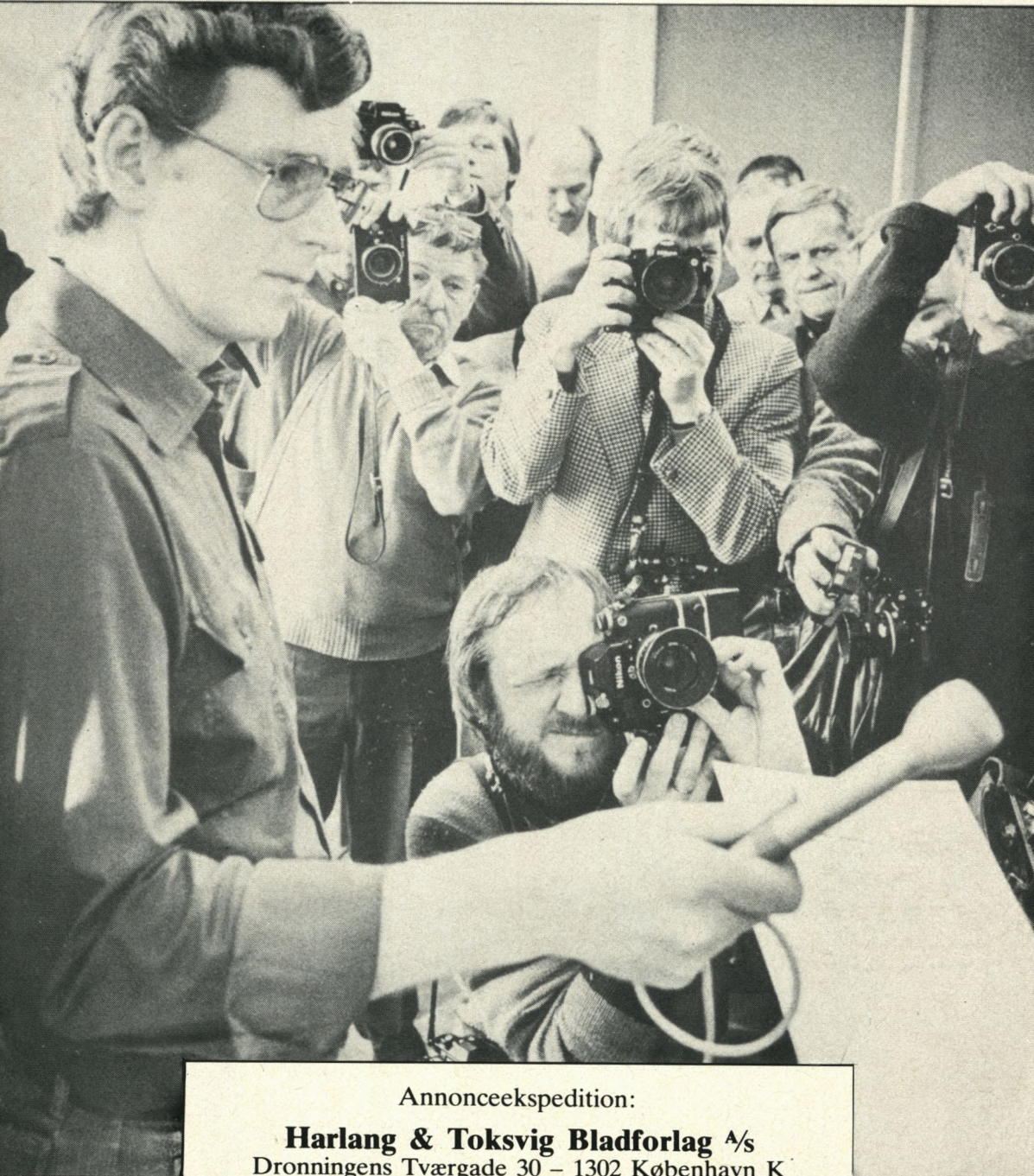
1981

Rektor ARNE ØSTERGAARD 70 år.

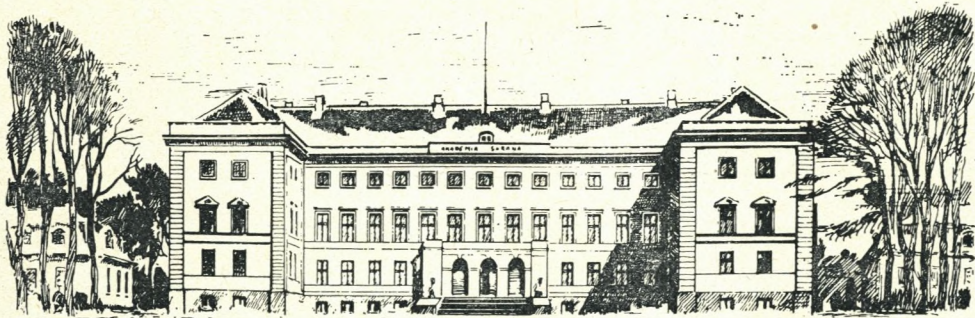
De to splitflag er en hilsen fra Grønland tegnet af den berømte Aron fra Kangek. De findes på titelbladet til GRØNLANDSKE FOLKESAGN, trykt i Godthaab 1859, en gave fra soraneren J. H. Rinck til B. S. Ingemann, nu på Sorø Akademi's bibliotek.

JOURNALISTEN NR. 3 MAR. 1981

Annonceekspedition:

Harlang & Toksvig Bladforlag A/s
Dronningens Tværgade 30 - 1302 København K
Telefon (01) 13 86 66 - Telex 15 805 AGPRES

Christian Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

APRIL 1981 66. ÅRGANG NUMMER 4

Rektor ARNE ØSTERGAARD 70 år

I anledning af rektors 70 års dag den 11. april 1981 er der al mulig grund til et tilbageblik på de forløbne 22 år, det faldt i hans lod at lede vor gamle skole, for de har været begivenhedsrige.

Skolens lærere og gamle soranere var meget spændte på, hvem der skulle overtage rektoratet ved rektor Højbys udnævnelse til undervisningsinspektør for gymnasieskolerne, og alle var glade, da Arne Østergaard (S 29) ved kongelig resolution af 26. juli 1958 blev Højbys efterfølger. Højby havde lovet os, at vi nok skulle få en ny rektor, der var mindst lige så god som ham selv, og det kom jo til at passe!

Til Sorø Folketidende udtalte den ny rektor, at han allerede i sin skoletid havde ønsket at komme tilbage til Sorø, men udsigterne var jo ikke lyse. I 1954 fik Højby embedet, hvorefter Østergaard blev rektor i Nykøbing F., men da rektoratet i Sorø uventet blev ledigt i 1958, søgte han det, og ungdomsdrømmen gik i opfyldelse.

Den ny rektor sagde straks, at han ikke mødte med nye, epokegørende planer, for indtil videre var der nok af planer at gennemføre. Det ny alumnat var bevilget med plads til 100 drenge i fem huse, det skulle bygges først, og så skulle der indrettes undervisningslokaler på 2. sal på hovedbygningen, og planer om et nyt stadion mellem Søgade og Trautnersvej var ved at modnes. Den ny rektor så det som sin hovedopgave at sørge for en god og harmonisk tilværelse for skolens elever, som det var i hans egen skoletid.

I september 1958 præsiderede rektor ved den sidste cricketkamp på Store Plads med de gamle soranere og lovede ved den lejlighed

at holde crickettraditionerne i hævd, bortset fra aftensbordet i Grønne sal, som nu flyttedes til spisesalen.

Ved Soransk Samfunds årsfest i København definerede rektor sin opgave således: *Han ville drage omsorg for, at vor gamle skole udviklede sig til en moderne gymnasieskole, idet traditionerne selvfølgelig gradvist måtte ændres i pakt med tiden, men der måtte gås langsomt frem.*

Juleafslutningen i 1958 fandt for første gang sted i kirken på rektors initiativ. Herved skabtes en ny tradition, der har været gennemført siden.

Staten overtager skolens driftsudgifter

Allerede i rektor Højbys tid havde man konstateret, at Stiftelsen Sorø Akademi ikke mere kunne betale skolens driftsudgifter, hvad den havde kunnet lige fra 1586, og i skrivelse af 4. juli 1958 havde finansudvalget givet principiel tilslutning til, at staten med virkning fra 1/4 1958 overtog driften af Sorø Akademis Skole mod at Stiftelsen Sorø Akademis årlige overskud indgik i statskassen til hel eller delvis dækning af skolens driftsudgifter. På initiativ af Hermod Lannung (S 14) kom følgende tilføjelse med: »Finansudvalget skal dog henstille, at statens overtagelse af driften af S. A. S. foretages på en sådan måde, at skolens i videst muligt omfang bevarer sin selvstændige status«.

I årene fra 1946-54 havde Stiftelsens underskud på skolens drift været ca. 100.000 kr. årligt, men i 1955-58 ialt 867.000 kr., hvilket skyldtes stærkt stigende lønudgifter, bortfald af skolepenge og gratis lærebøger. Staten giver tilskud til private skoler, men det kan

S. A. S. ikke komme ind under. Dette medførte også, at skolen ved afskaffelse af mellemkolen mistede 1. og 2. mellem, fordi skolen betragtes som og også er en statsskole, konstaterede rektor ved soranerfrokosten i april -59. Elevtallet holdt sig alligevel konstant på 350 elever, i 1960 var 10 pct. heraf lokale piger. Der er planer om en fysik- og kemi-afdeling i og ved sygehuset, og der spekuleres over, hvad Vænget skal bruges til. Siden 1927 har det været alumnat for de tre yngste klasser. Vi har hårdt brug for en ekstra gymnastiksal, men den er endnu ikke kommet.

Den 5. oktober 1961 blev en stor model af en tyrannosaurus skænket skolen af Rockwool, og med noget besvær lykkedes det at få den ind på Musæet. Et vindue måtte tages ud, og muren under det brydes ned.

I 1962 lykkedes det rektor med besvær at bevare to spor i realafdelingen, og de nye lokaler på 2. sal blev taget i brug.

Ved Soransk Samfunds 100 års jubilæum i 1962 blev rektor indvalgt i Samfundets bestyrelse under stort bifald. Det var aldrig sket før. Måske skal det være en tradition fremover?

Skoledragt for piger

Den 3. december 1962 indførtes en frivillig skoledragt for pigerne i form af en grå spadseredragt med blazermærke (Fugl Fønix i guld på blå bund, røde flammer og Oldenborgernes røde bjælker på guldgrund). Dette blazermærke, der også bruges på sportstøj og også i stigende grad af gamle soranere, er fremgået af et samarbejde mellem herlovianneren Sven Tito Achen og Knud Raaschou-Nielsen, inspireret af rektor.

Rektors indsats

Ved årsfesten i 1963 holdt Otto Mackeprang en tale for lærerne, hvor han også kom ind på rektors indsats og citerede et digt af Jørgen Sonne herom, som forekom ham at passe godt:

»Han bringer regnen til de unge skud
og ser dem vokse sig til sollys høst,
han rejser blæst og sender skibe ud
med fragter fra sin blå og åbne kyst,
en vældig, frodig Zeus, en tordengud,
der ler og løfter rummet med sin røst
og ruller lyset over timer hen,
der drager bort og kaster klang igen«.

I oktober 1964 holdtes Soransk Samfunds årsfest for første gang på skolen. Formanden, A. Kann Rasmussen og rektor havde fundet ud af, at det var en god tradition, og den har fortsat siden. Prisen var dengang 30 kr. pro persona, og der var 250 deltagere. For første gang var der inviteret med damer, de var jo nødvendige til dansen bagefter! Allerede første gang indledtes festen med orgelkoncert i kirken af Knud Vad (S 55).

100 års jubilæet for den første cricketkamp i Danmark mellem to danske hold blev fej-

ret med en kamp på Store Plads den 9. oktober 1966. Et udvalgt hold af soransk crickets store navne, suppleret med to af skolens elever, spillede mod et hold af kendte cricketspillere fra landets øvrige klubber, men desværre druknede kampen i regn.

Piger som alumner?

I decembernummeret af Soranerbladet 1966 gik *Helle Algren Ussing* ind for ligestilling og henviste til, at Højby sympatiserede med tanken om pigealumner på skolen, men rektor mente, at vi skulle holde fast ved, at kostskolen forbeholdtes drenge.

Elevråd

Fra 1967 oprettedes elevråd på skolen. Tidligere havde gymnasieforeningen »Baldur« repræsenteret skolens elever, men da foreningen mistede sin livskraft, blev der plads for det nye. Peter Waagstein, der både var præfekt og formand for elevrådet, blev valgt til formand for DGS. Han havde telefon på sit værelse og udstrakt frihed til at deltage i møder over hele landet på eget ansvar, men fik alligevel en fin studentereksamen. Der var forskellige uoverensstemmelser mellem ham og rektor – men direktoratet gav som regel sidstnævnte ret.

»Uniformsoprøret« 1968

Allerede i 1967 fremkom forslag om at afskaffe uniformen, men det afvistes af rektor, fordi uniformen var demokratisk.

Efter efterårsferien i 1968 mødte en række elever i skole om morgenen i civilt tøj. Det gik hurtigt i sin mor igen, og det var formentlig arrangeret udefra, idet der var forbløffende god pressedækning! Det medførte i første omgang, at grå benklæder og den blå-grå skjorte med skolemærket blev tilladt hele året, suppleret med blå sweater eller vindjakke eller blazer for afgangsklasserne i sidste halvår.

I august 1970 indviedes »Danmark smukkest beliggende stadion«, hvorved skolens elever fik ideelle forhold til at dyrke cricket, fodbold, fri idræt, tennis med mere.

Den 23. oktober 1972 blev det gjort frivilligt for skolesøgende elever, om de ville følge alumnernes påklædningsregler, og i august 1973 kom det samme til at gælde alumnerne.

»Den ensformige dragt« fra 1827 var afskaffet, men den afløstes jo for de flestes vedkommende af den internationale ungdoms protestuniform: Blå cowboybukser og sweater! Mange gamle soranere følte et stik i hjertet, og over 90 pct. af forældrene var tilhængere af uniformen, men den var umulig at bevare, da det spørgsmål, der stilledes undervisningsministeriets jurister, var: »Kan man kræve, at elever i en offentlig skole skal gå i uniform?«. Det kunne de kun svare benægtende på, og at kræve ensartet påklædning af 1/3 af eleverne og ikke af de øvrige, lader sig i længden ikke opretholde.

*Dronning Margrethes fundatstillæg
af 21 maj 1973*

I 1973 blev Stiftelsen Sorø Akademi ved et tillæg til fundatsen af 1782 med senere ændringer gjort til en selvejende institution under undervisningsministeriet, ledet af en direktion på 3 medlemmer, hvoraf skolens rektor er født medlem. I 1973 deltog Stiftelsens første formand departementschef Eiler Møgensens i årsfesten, og han sagde, at direktionens første og vigtigste opgave var at få lagt en sneringsplan for økonomien. Det er forlængst gjort, og siden da er der sket meget: Regensen er restaureret med fire moderne lejligheder, skovrider Bruun er blevet godsforvalter, Stiftelsens gæld til staten er ved at være nedbragt. Akademihavens regnskab er lagt ind under skoven o.s.v.

I skoleåret 1973-74 forsøgte en ordning med »Vænget« som kollegium for de 10 ældste elever, der skulle styre sig selv, men det blev ikke videreført.

I 1976 trådte *det Lyngbeckske Soranerlegat* i fuld virksomhed efter civilingenør Lyngbecks død. Det begyndte allerede i 1956 under navn af Akademilegatat af 1956 med uddeling af to portioner til udgåede elever, men er nu det største understøttelseslegat ved nogen dansk skole.

I 1976-78 havde skolen et HF-kursus

Det må have været et opsparet behov, der medførte, at det gik én gang, men siden har der ikke været mulighed for at fortsætte.

I maj 1977 fejredes *hovedbygningens 150 års jubilæum* med spidstegt okse, Faxevøl og udstilling af Peder Mallings originale tegninger.

8. klasse

I 1976, da realafdelingen blev afskaffet, begyndte vi med *8. klasse*, udelukkende alumner, en del fra udlandet, hvor deres forældre arbejdede, og nogle her fra Danmark, der havde specielt behov for at komme på kostskole. Det er fortsat med 9. og 10. klasse, takket være tidligere undervisningsminister Ritt

Bjerregaards forståelse for sagen.

I september 1978 drog Tyrannosaurus af sted til Brønderslev til fortidsøgernes dal. Der var ikke plads til den på »Vænget«, hvortil musæet flyttedes, da der indrettedes naturfagslokaler i Musæet ved Banevej.

Dimission i Sorø kirke

I 1979 holdtes for første gang translokation og *dimission af ca. 80 studenter i Sorø kirke*, og samtidig dimitteredes for første gang elever fra 10. klasse. Rektor havde selv 50 års studenterjubilæum og dvælede ved før og nu i sin tale – traditioner og historie giver minder for livet, dem kommer I også til at skønne på.

I 1979 blev Hauchs samling og den naturhistoriske samling flyttet til »Vænget«, hvor den snart er færdigopstillet.

I 1980 var der 102 studenter, og tallet stiger stadigt. Elevtallet er ca. 500, hvoraf de 212 er piger. I 1958 var der kun 13.

I tidens løb er rektor ofte blevet beskyldt for at være konservativ og reaktionær, men når man ser på, hvad der er sket i hans rektortid, synes det ikke at være berettiget. Vi er mange, der har været glade for hans virke. Han har altid haft sine meningers mod, vi vidste, hvor vi havde ham, og selvom ikke alle var enige med ham, har vi været trygge ved hans ledelse, og det har eleverne også været, hvilket et citat af et takkebrev for et legat viser:

»Jeg er sikker på, at De vil savne skolen, men også på, at skolen vil savne Dem.

Skolen skal styres med en stærk og til tider hård hånd for at bevare sit ry og sit særpræg.

Vi er mange, der er glade for at have boet på og taget studentereksamen fra SAS, men desværre er det det utilfredse mindretal, der råber højest.

3 år som alumne har gjort det næsten problemfrit at flytte helt alene til København. Alumnelivet gav modenhed, selvstændighed og ikke mindst virkelige venner, som mange af mine studiekammerater ikke har«.

Soranerbladet ønsker rektor hjertelig til lykke med de 70 år.

Red.

DET LYNGBECKSKE SORANERLEGAT

Af fundatsens bestemmelser fremgår det, at legatets formål er: at hjælpe særligt lovende, *ugifte* elever, der er udgået fra skolen med en eksamen, til en videre uddannelse, idet det forudsættes, at de ikke uden økonomisk hjælp vil kunne gennemføre denne på tilfredsstillende måde.

Fader- eller forældreløse er fortrinsberettigede.

Legatportionerne uddeles ved skolens eksamensafslutning, og det er tanken at yde økonomisk hjælp under hele uddannelsen.

For at sikre sig legatet skal modtageren én gang årligt fremsende fornyet ansøgning, vedlagt en beretning om uddannelsesforløbet og budget og studieplan for det kommende studieår.

NB. Bestyrelsen skal afbryde tildeling af legatet, hvis en legatnyder indgår ægteskab.

Ansøgning, hvortil blanketter fås ved henvendelse til Sorø Akademis kontor, vedlagt frankeret svarkuvert i A 5 format, skal være rektor i hænde *inden d. 1. maj 1981.*

Arne Østergaard.

En soraner på Tongaerne

I martsnummeret på side 29 omtales *Tavi* alias Preben Kauffmann (S 41), og nu er der kommet et brev fra ham, der lyder således:

Kære redaktør!

Tak for dit brev, dateret juledag sidste år! Der er ikke noget i vejen med mit snakketøj, og jeg er også i stand til at skrive breve, men jeg duer ikke rigtigt til at udtrykke mig på en mere formel måde – jeg fik godt plus i skriftlig dansk til studentereksamen i 1941!

Men jeg har venner, som er betydelig bedre i den henseende, og jeg vedlægger en artikel, skrevet af en af disse for medlemmerne af US Peace Corps i Tonga.

Jeg håber, at den vil tilfredsstille de gamle soraneres nysgerrighed angående mit liv i Tonga, hvor jeg regner med at kunne leve i fred og ro for resten af dette århundrede.

Med venlig hilsen til dem, som endnu huser mig, fra

Preben Kauffmann alias Tavi.

Adressen er: *Tavi c/o P. O. Box 75, Nuku'alofa, Tonga, South Pacific.*

Tavi på Tafaki

Af *Thomas Riddle*, tidligere medlem af US Peace Corps.

Måske har de fleste af jer hørt om Tavi, der har levet længe på Tafaki. Jeg vil fortælle om mit besøg hos ham der i oktober 1977 og berette lidt om ham selv.

Tavi blev født for 55 år siden i Danmark, og mens han læste til civilingeniør, blev han klar over forskellige forhold med hensyn til den europæiske civilisation og Danmark. Danmarks klima var for køligt efter hans mening, og som pacifist mente han under den anden verdenskrig, at den vestlige verden gik sin undergang i møde. Han ønskede at komme væk fra det hele, men hvor skulle han søge tilflugt?

I Sydhavet fandtes efter hans mening det bedste klima, og Tongaerne havde en fornuftig regering med gode love, der forhindrede udefra kommende i at få afgørende indflydelse.

Men hvordan skulle han komme dertil? Han rejste til Californien og arbejdede der som civilingeniør så længe, at han fik råd til sammen med en kammerat at købe en lille sejlbad, og i 1953 sejlede de til Tonga. Det var dengang en stor bedrift at sejle den lange vej fra Amerika til Tonga i en lille båd.

Kort efter ankomsten til Tonga mødte Tavi kongefamilien der, og i den nu afdøde dronning traf han en fyrste, som han kunne tale med på lige fod, og kort efter fik han et job i ministeriet for offentligt arbejde, hvor han arbejdede i 3/4 år, hvorefter han, takket være Havea Tu'ihate'iho, fik mulighed for at trække sig tilbage i en alder af 29 år til øen Hunga Tonga.

På Hunga lærte Tavi at bygge Tongahytter, at dyrke sin egen føde og at indrette sig med indfødt levevis. Han havde det godt på Hunga i ti år, indtil Havea døde. Så begyndte Tavi at tænke på at flytte til Tafaki, en af de mere isolerede øer i Tongagruppen, der hverken var overbefolket med myg eller mennesker. Den nuværende dronning gav sin tilladelse, og så flyttede han derover.

Jeg kom til Tafahi for at indsamle traditioner, legender og andre overleverede oplysninger hos ældre mennesker på Tafahi. Under mit ophold der boede jeg hos Paolo, og vi snakkede om Tavi, for jeg havde mødt ham tidligere og var interesseret i at høre mere om hans måde at leve på.

Hver søndag kom Tavi til landsbyen for at vaske hår og spise noget lu, dvs. grønne blade og *Taro*, brødrugt, bagt i en jordovn. På den måde kunne jeg møde ham hver søndag og snakke længe med ham. En søndag spurgte jeg, om jeg måtte komme og bo hos ham i nogle dage. Han sagde, at det kunne jeg godt, men hans hus var for lille. Jeg sagde, at det gjorde ikke noget, for jeg kunne sove under åben himmel. Den følgende onsdag, da Paolo bragte Tavi den ugentlige forsyning af papayafrugter, taro og salat, gik jeg med ham. Vi valgte den vanskelige vej og kravlede op gennem højlandet og ned til den strandbred, hvor Tavis hus lå. Vi masede os frem gennem buskadset og kom pludselig ind i en lille lysning, hvor Tavi stod splitternøgen og skrællede det yderste lag af en kokosnød.

»Goddag«, sagde han, »jeg skulle lige til at spise noget kokosnød. Vil du have noget med?«. Jeg sagde tak. Vi gav Tavi den proviant, vi havde med. Han begravede brødrugterne i sandet og lagde papayafrugterne omhyggeligt på en planke, der hvilede på to ølflasker, så musene ikke kunne komme til at æde dem. Jeg kiggede ind i Tavis hus. Det bestod kun af et tag, bygget over en fordybning mellem to klipper. Bohavet var en seng og en planke til at sidde på, og man kunne næppe stå oprejst derinde. I nærheden så man pæne rækker af kokospalmer, som Tavi havde plantet, stien, der gik ned til stranden, det åbne kogeål og et pænt latrin.

Da han havde stuvet sin proviant af vejen, sagde han, at han havde noget arbejde at gøre, og så byggede Paolo og jeg en læskærm, som jeg kunne sove i.

Den næste morgen klokken 7 var Tavi allerede oppe og ude i det fri. »Hvordan har du sovet?«, spurgte han. »Udmærket!«, sagde jeg, »og du?«. »I går aftes, da du havde justeret min antenne, kunne jeg høre radioavisen klokken syv tydeligt, og det var jeg meget glad for. Jeg faldt i søvn kort efter og vågnede kun én enkelt gang i nattens løb, fordi jeg frøs lidt, men så lagde jeg et ekstra tæppe over mig. Stort set har jeg sovet udmærket«.

Tavi sagde, at jeg skulle tage en papaya-frugt fra hans bord, og det gjorde han også selv og tog samtidig en moden kokosnød, og så gik vi ned til stranden, idet han sagde, at vandet der altid var meget rent. Morgenmaden bestod af en halv moden kokosnød, en papaya-frugt, og da vi senere kom tilbage til Tavis hus, saften af en grøn kokosnød med tre top-skefulde skummetmælkspulver. »Det er en god form for morgenmad«, sagde Tavi, »og den holder mig i gang til middag. Vil du sige til, når klokken er 11,30?«. Det skulle jeg nok.

Klokken halv tolv begyndte Tavi at lave frokosten til.

Først pillede han noget taro og skar det i stykker, så lavede han salaten til og rev den tiloversblevne halve modne kokosnød fra morgenmaden. Og ud over dette hældte han halvdelen af den grønne kokosnød fra morgenmaden. Vi kogte maden på et bål af kokosnøddeskaller og hårlaget uden på dem, og vi spiste det halve og gemte resten til aftenmaden. Så gik vi tilbage til stranden og satte os i skygge af en stor klippe og spiste frokost. Jeg sagde, at det smagte godt. »Ja!«, sagde Tavi. »Nu har jeg spist det samme hver dag i 24 år og er aldrig blevet træt af det.«

Jeg spurgte Tavi, hvad det var, han arbejdede med inde i huset. Han svarede, at han var ved at gennemgå sine noter til et kursus i antropologi, som han havde deltaget i på universitetet i Auckland.

Og så fortalte han mig om sin bedste ven i Tonga, den gamle Havea. »Han var et godt menneske«, sluttede han, »en af de få, der kunne forene det bedste i den vestlige kultur med det bedste i Tongas kultur. Han vidste, hvad der var rigtigt, og han prøvede på at gøre det, men han blev frustreret deraf, og

disse frustrationer voksede i ham, indtil de til sidst dræbte ham!«. »Ja, det sker for mange mennesker rundt om i verden«, sagde jeg. »Ja, det har jeg ikke nogen mening om, for mine fleste erfaringer har jeg gjort her i Tonga. Vil du være rar at sige mig, når klokken er 17,30?«. Det skulle jeg nok.

Klokken 17,30 sagde Tavi, at det var tid at tage et bad. Jeg spurgte ham, om han ville låne min sæbe. »Nej tak«, sagde han. »Jeg har opdaget, at saltvand i sig selv renser udmærket. Find dig nu et sted og tag nogle kokosnødtrævler med dig til at skrubbe med«. Jeg gjorde, som Tavi sagde, og så stod jeg der og rystede som en hund. »Du vil opdage, hvis du går ned til den klippe derhenne og kommer her tilbage, er du blevet helt tør, og hvis du så gnubber saltet af dig med nogle kokostrævler, vil du føle dig så ren som en nyvasket baby«. Igen gjorde jeg, hvad Tavi sagde, og han havde ret!

Til middag spiste vi resten fra frokosten, og selvom det var kold mad, smagte det udmærket.

Livets største lykke

Jeg tilbragte yderligere to dage med Tavi, og så forlod vi begge Tamatama, han drog til Tongaputa, og jeg til Niautoputapu og Niuva Fo'ou. Da vi var ved at tage tøj på, inden vi drog afsted, spurgte jeg Tavi, hvorfor han havde valgt at leve sit liv her. Han svarede:

»Når jeg lever på denne måde enkelt, men alligevel bekvemt, føler jeg, at jeg er i stand til at gøre det, der interesserer mig, og hvad jeg har lyst til. For mig er det livets største lykke. Og er det ikke det vigtigste?«. Og når jeg sammenligner den simple skønhed i hans enkle liv med mit eget travle, civiliserede liv, må jeg give ham inderlig ret!

For 25 år siden

blev danskfødt flyversoldat hædret. – Mødte sin moder i det danske fjernsyn.

Den 31-årige flyversoldat *Alex E. Herreborg* (R 42), er blevet kåret til »Månedens soldat« på Parks Air Force Base i Californien.

Alex Herreborg var oprindelig knyttet til American Airlines i Minneapolis, senere overgik han til det amerikanske flyvevåben og arbejdede for at skaffe de unge menige bedre uddannelse og fritidsudnyttelse. Denne indsats har skaffet ham den hæder, der nu har bragt hans navn over Amerika i fjernsyn, radio og presse.

Alex Herreborg er født i København. Han fik sin uddannelse på Sorø Akademi, rejste i 1943 til Sverige og kom ind i den danske Brigade. I 1947 drog han til Amerika, vendte en kort periode hjem og kom tilbage i 1949 for at blive amerikansk borger. I januar i år tiltrådte han sin tjeneste i det amerikanske flyvevåben ved 3275th Military Training Wings hovedkvarter, og i september blev han »Månedens soldat« og fik overrakt det fornemme dokument, der følger med denne hæder, af gene-

ralmajor Majes W. Spry og Colonel Wm. E. Carpenter.

Den danske Statsradiofoni tog her et rask initiativ: Da man erfarede, at Herreborg fik to ugers juleorlov og gratis rejse til Danmark, fik fjernsynet arrangeret hans første møde med moderen i studiet i Rosenørns Allé. Det siger sig selv, at det blev et gribende gensyn for moder og søn og en stor og mærkelig oplevelse for seerne.

(Danmarksposten februar 1956).

SORØTUR

Lørdag den 13. juni

Større Sorøtur med righoldigt program:

Tersløsegaard – Sorø Akademi –

Hauch's Samling –

Museet på »Vænget« – Middag.

Nærmeste oplysninger i majnummeret.

Reserver dagen!

Tag koner og børn med!

Navigare necesse est studio discendi

(Fortsat)

Efter skoletid var havnen min bedste legeplads, og her sad altid nogle søfolk med deres snadder og fortalte skipperkrøniker, som vi drenge slugte med begærlighed.

Jeg troede på det hele, men min far sagde, at det nok ikke var sandt alt sammen.

Min bedste legekammerat var søn af en fiskeskipper, som heller ikke var kedelig at høre på, men det var måske ikke så mærkeligt, for begge hans brødre var digtere.

H. A. Djurhuus og J. H. O. Djurhuus, 2 gudbenådede poeter, som jeg senere i livet lærte at kende.

H. A. Djurhuus havde jeg som lærer i Færøernes mellem- og realskole, og J. H. O. Djurhuus dyrkede jeg i min studietid i København.

Ham kunne man altid finde i ølstuen »Skindbuksen«, hvor han sad og memorerede brudstykker af sine oversættelser til færøsk af Iliaden og Odysseen.

Han fortalte mig, at en dansk præst på Færøerne havde opdaget hans evner og havde taget ham med til sit næste embede i Rønne på Bornholm, hvor han blev student. Egentlig ville han have været klassisk filolog, men for hurtigt at skaffe sig et levebrød var han blevet jurist, men de klassiske digtere havde han aldrig glemt.

Min legekammerats far havde en lille ro-båd, hvormed vi kunne sejle til Nolsø og besøge hans bedsteforældre.

Her mødte man et helt homerisk billede af både oprukket på stranden og de gamle gubber siddende på en lang, ilanddrevnen drivtømmerstok, pulsende på deres snadder med blå kardus.

Det var ikke kedeligt at høre dem fortælle, thi også de havde faret videnom, inden de som gamle var gået i land.

Man hørte om, hvordan slupperne med rebede sejl og alle skodder lukkede red stormen af ved Sydislands kyster.

De eneste over dæk var skipper og roergængereren, der var bundet fast til roret. Under dæk havde man overgivet alt i Guds hånd, og med salmesang og bibel-citater fra de opslagne bibler søgte man trøst i våden.

Den samme gudfrygtighed traf man ombord i de skotske trawlere, der om søndagen lå opankrede på redene i Klaksvig.

Her kom man helligdagen i hu med gudstjeneste og salmesang, og man fiskede ikke på en helligdag.

Vi drenge morede os med at ro ud til skibene og aflægge besøg, og selvom vi ikke kunne et ord engelsk, fungerede kommunikationen udmærket.

Jeg har senere læst, at 55 pct. af kommunikationen mellem mennesker foregår uden sprog.

Disse venlige skotter inviterede os ombord og beværtede os med biscuits og marmelade og var åbenbart ikke kede af at få besøg af børn.

Af Peter Waagstein (S 31).

Om eftermiddagen kom de tit i land og spillede så bold på strandbredden til stor more for byens børn.

En dag måtte jeg forlade dette havparadis for at gå på gymnasium i Danmark, et sådant fandtes ikke den gang på Færøerne.

Der var ikke så meget at vælge imellem, enten at gå til søs eller studere, og da jeg blev anset for studieegnet, blev det det sidste.

Dermed var havet ikke opgivet, thi utallige gange har jeg krydset Nordsøen på rejser mellem Færøerne og København.

Nogle rejser har været gode, andre står i dårligt lys. En af de sidste, før den 2. verdenskrig satte en stopper for disse rejser, var hjem til min mors sygeleje og død i januar 1936.

Vi kom ud i en vinterstorm og lå underdrejet i flere døgn. I forvejen var livsårerne i bund p.g.a. rejsens årsag, og opholdet i 3. klasses kahyt var ikke behageligt.

Hver gang, skibet satte stævnen ned i bølgerne, hoppede skruen op over vandet og gennemrystede hele skroget, og samtidig slog ilde lugtende bundvand op fra dørken, blandet med lugten af klipfisk og medpassagerernes bræk.

En behjertet sømand bød mig på en snaps og sagde, at det ville hjælpe på søsygen, men det gjorde ondt værre.

Kort efter at være kommet tilbage til studierne i København efter min mors begravelse på Færøerne var jeg til et møde, som de medicinstuderende havde arrangeret på Rigshospitalet.

Som talere havde man indbudt den katolske pater Peter Schindler og den kendte nerve-læge Geert Jørgensen.

Det blev en givtig aften for de unge, som havde valgt lægegerningen, og jeg, der kom fra et pietistisk miljø, var meget imponeret over, at den katolske pater kunne gå på vinstue med nogle studenter efter mødet for at fortsætte diskussionen.

Peter Schindler fortalte, at vaticanets akter bedre kunne forklare menneskenes vildfarelser end nogen psykiater, og anbefalede de danske psykiatere at studere ved Vatikanet i Rom.

Geert Jørgensen brugte et billede, som jeg i højeste grad kunne acceptere, nemlig at livet var som en sejlads på et hav, der somme-tider var roligt og sommetider oprørt, og da var det ikke rart at være ombord, om vi ikke kunne hjælpe hverandre.

Senere i livet kom jeg til indvielsen af Færøernes største kirke, nemlig Christianskirken i Klaksvig til minde om Kong Chr. den X.

Ved den efterfølgende middag på sømandshjemmet, hvor kirkeminister Bodil Kock var vært, kom jeg til at sidde ved siden af den katolske præst fra den katolske kirke i Thors-havn.

Ministeren havde ønsket vin til de stegte lomviebryster, men det forbød sømandshjemmets bestyrer, da sømandshjemmet var et afholdshotel. Ikke engang en lys pilsner var tilladt, så vi måtte spise den fine middag med rød sodavand som drikkeelse.

Ved den lejlighed fortalte jeg den katolske pater på Færøerne om den tolerance, hans kollega i København havde udvist overfor vin.

Senere erfarede jeg, at den katolske kirke i Torshavn havde fået et modelskib, der var en tro kopi af det franske expeditionsskib »Pourquoi pas«, der var totalforlist ved Sydislands kyst.

Lederen, der var læge og polarforsker og søn af den berømte nervelæge Charcot, omkom ved den lejlighed sammen med hele besætningen på nær én.

Christianskirken glemte heller ikke sin tilknytning til havet, thi ned fra kirkeskibets loft hænger en af de færøbåde, der gennem tiderne har bragt præsterne rundt til de mange annekskirker på de omliggende øer.

Det interesserede H. M. Kong Frederik den Niende at høre om de danske præsters sømandsliv i gamle dage.

I overlærer J. Simun Hansens bog om Nordøerne findes en såkaldt præstevise, der opregner alle de danske præster, der lige siden reformationen har virket på Nordøerne.

Nogle af disse præster omkom på havet, og det undgår ikke at gøre indtryk på en at læse om præsten Hans Jørgensen Fynbo, som i 53 år virkede i Viderejde og her havde den sorg at være øjenvidne til, at hans fire sønner omkom i brændingen ved landingspladsen.

Også i nyere tid hører man om danske præsters virke på Nordøerne, og her tænker jeg på Børge Kielberg, som forlod Færøerne kort før sidste verdenskrigs udbrud. Han har skrevet bogen: »Færøfolk i storm og sol på fjeld og hav«.

I de 5 krigsår under anden verdenskrig, hvor al forbindelse til Færøerne var afbrudt, og jeg sad som læge i en indlandsby i Danmark, kunne jeg vågne op om natten efter i drømme at have hørt vandets skvulpen imod skibssiden, mens skibet gled duvende over havet.

Det var alle de sørejser gennem gymnasietid og studietid, der dukkede op i sindet.

Dog en dag var krigen forbi, og så gik rejsen nordpå igen over de minefyldte farvande.

Havets kalden kunne jeg ikke sidde overhørig, selvom familien var faldet godt til på Lolland-Falster.

Efter en afstikker til Grønland fik jeg mit virke på Færøerne og var atter i mit rette element mellem havets folk.

»Hold fast«, råbte skipper, at søen brød indover rælingen på fiskekutteren, og da faren var ovre, kunne den unge fisker ikke få den arm, hvormed han havde haget sig til bardunen, ned igen. Skipper mente, at den var gået ud af led, og afbrød fiskeriet for at søge lægehjælp i land. Jeg kunne kun bekræfte diagnosen og overtage arbejdet med at sætte armen i led igen.

Kong Frederik d. 9. og Dronning Ingrid stiger i land fra kongeskibet Dannebrog ved kaj i Klaksvig på vej til indvielse af Christianskirken. (Foto: Ruth Andersen).

Fiskerens taknemmelighed hører til de glæder, en sygehuslæge får, og når jeg tænker tilbage, er det ikke så få fiskekroge, jeg gennem årene har fjernet fra forskellige legemsdele.

Mange britiske langdistance-fisketrawlere fra Aberdeen, Grimsby og Hull plejede at anløbe Klaksvig på vej til fiskepladserne ved Island, Grønland og Newfoundland. Havde oprejsen over Nordsøen været hård, var der altid noget at reparere før den videre færd, og ofte måtte syge ilandsættes.

Ikke altid alvorligt syge, således husker jeg en ung lægesøn fra London, som måtte opgive turen p.g.a. alvorlig søsyge.

Det fik mig til at tænke på en gammel skrøne om, at vikingskibene på deres togter vestpå også måtte anløbe Færøerne for at ilandsætte de sølle folk, der var bukket under for søsygens kvaler. Dette skulle være årsagen til, at så mange Færinger lider af søsyge.

Dybt indtryk gjorde det på mig at erfare, at 2 store Grimsbytrawlere, der tit havde anløbet Klaksvig, var totalforliste i havet nord for Island.

Under fiskeriet blev de ramt af en nordsøorkan med sne og kulde, og på vej ind til Læghavn var de kængrede p.g.a. overisning, og alle mand omkom.

(fortsætter side 49)

Soransk Samfund

Regnskab for 1980.

Indtægter:			
Kontingenter	68.943		
Renter af bank og giro	1.582		
Obligationer	35.957		
% renter ved køb	7.107		
% renteoplæg 1979	4.331	24.519	26.101
Salgsindtægter:			
Soranerbiografier	3.617		
En søgende sjæl	1.722		
Soranemål	15	5.354	
Tilskud Jubilæumsfonden 1979 og 1980		1.613	
			102.011
Udgifter:			
Soranerbladet	52.372		
% indkomne gaver	12.290	40.082	
Årsfesten 1980:			
Udgifter	27.497		
Indtægter	16.200	11.197	
Generalforsamling, møder og sammenkomster		6.339	
Blomster og gaver		1.921	
Kontorartikler og tryksager	1.983		
Porto og gebyrer	3.632	5.618	
Revisionsudgifter (samfund, blad og legater)	5.000		
Merværdiafgift	1.100	6.100	
Tilskud:			
Jydsk afdeling	1.000		
Fyens afdeling	700		
Sportrejser og cricket	1.122		
Fraternitas Sorana	200		
Museet	400	3.422	
		74.679	
Henlagt til dispositionsfond	25.000		
Årets overskud	2.332	27.332	
			102.011

Status pr. 1. januar 1981.

Aktiver:			
Kassebeholdning	1.397		
Postgirokonto 4001710	4.730		
Privatbanken 462550	1.661	7.788	
Mellemregninger:			
Soranerbladet	562		
Jubilæumsfonden	839	1.401	
Obligationer depot 1052190, Privatbanken:			
2.000 Ny Jydsk Landhvtf. 128-2001-7% 441	895		
100 Jydsk Købstad 148-2014-7% 421	42		
10.000 Østift. Kredittf. 188-1998-7% 537	5.350		
20.000 Østift. Kredittf. 168-2022-5% 307	6.150		
2.000 Østift. Landhvtf. 38-1987-5% 74	1.480		
38.000 Københavns Krf. 148-1999-7% 521	20.045		
14.000 Københavns Krf. 158-2018-7% 42	5.880		
2.000 Østift. Landhvtf. 58-2001-5% 511	1.025		
70.000 Danske Statsgldsbl. 1-1981 88-981	68.950		
180.000 Danske Statsgldsbl. 4-1982-12% 901	162.900		
65.000 Danske Statsgldsbl. 3-1982-12% 911	59.475	332.192	
			341.381

Passiver:			
Revisionsudgift 1980	6.100		
Dispositionsfond:			
Saldo 1/1-1980	90.000		
Henlagt 1980	22.000	115.000	
Kapitalkonto:			
Saldo 1/1-1980	192.874		
Overført driftoverskud	2.332		
Kursregulering obligationsbeholdning	6.455		
Realiseret kursgevinst på udtrukne obligationer	18.620	220.281	
S. Kamman		341.381	

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Soranerbladet

Regnskab for 1980.

Resultatopgørelse 1/1 - 31/12-1980.			
Annonceindtægt	8.600		
Merværdiafgift	1.842	10.442	
Trykning af bladet	44.147		
Merværdiafgift	9.267	53.414	
Avisporto	8.757		
Merværdiafgift	1.722	10.550	
Forsendelseskuverter og tryksager	1.681		
Redaktionsudgifter	698		
Diverse	105	2.484	
		66.448	
Merværdi/refusion		1.842	1.418
	56.430	68.290	11.860
			133
Renteindtægt			3.925
Soranerbladets Fond			12.290
Gaver og bidrag			28.208
Soransk Samfunds tilskud			40.082
	68.290	68.290	

Status pr. 1. januar 1981.

Sparekassen SD6 86-00-02663	2.777		
Girokonto 8-11-08-59	5.657		
Announcedebitorer	4.038		
Renteoplæg	61	11.971	
Kreditorer			
Soransk Samfund:			
Saldo 1/1-1980	2.087		
Overført 1980	50.000		
Udlæg	697		
Modtagne gaver til bladet	12.140		
Årets underskud	40.082	562	
		12.533	12.533
Finn Harlang			

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Soranerbladets Fond

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab.

Obligationerrenter	4.094		
Bankrenter	36		
Depotgebyr		206	
Soranerbladets tilskud		3.926	
Udtrækning obligationer	3.000		
Køb nom. 4.000		3.210	
Beholdning 1/1-31/12-1980	965	752	
	8.095	8.095	

Status pr. 1. januar 1981.

Privatbanken 481541	753		
Soranerbladet/renteoplæg	26	61	
Depot 2183440 Privatbanken:			
Obligationer nom. værdi	66.100		
Fondskapital:			
Saldo 1/1-1980	66.028		
Opskrivning købte obligationer	790	66.818	
	66.879	66.879	

Finn Harlang.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Soransk Samfunds understøttelsesfond.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægter	8.732		
Gebyrer og assistance		433	
Salg af emblemer	130		
Tilskud jubilæumsfond 1979/1980	3.226		
Gave	2.000		
	14.088	433	
Udtrækning/genkøb obligationer	5.000	4.312	
Udlån i 1980		6.000	
Beholdning 1/1-31/12-1980	9.606	17.949	
	28.694	28.694	

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 101353	14.723		
Tilgode jubilæumsfonden	3.226		
Depot 1067980/Privatbanken:			
Obligationer nom. værdi	116.500		
Foretagne udlån:			
Saldo 1/1-1980	73.863		
Udlån i 1980	6.000	79.863	
Fondskapital:			
Saldo 1/1-1980	199.969		
Indtægter-udgifter	13.655		
Opskrivning købte obl.	688	214.312	
	214.312	214.312	

Kursværdi 31/12-1980 obligationer kr. 63.984.

Svend Clausen.

Foranstående kasseregnskab og status er i overensstemmelse med fondens bogføring, som jeg har revideret.

De foretagne udlån er optaget i henhold til reskonto.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

De gamle Soraneres jubilæumsfond.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægter	3.467	
Depotgebyr		111
Udtrækning/genkøb obligationer	100	121
Soransk Samfund fr. 1979		774
Beholdning primo/ultimo	3.140	5.701
	6.707	6.707

Beholdning 31/12-1980	5.701	
Tilskud 1979/1980 understøttelsesfond		3.226
Tilskud 1980 Soransk Samfund		839
Restbeholdning		1.626
	5.701	5.701

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 101045	5.701	4.065
Skyldige tilskud		
Depot 1001870 Privatbanken: Obligationer nom. værdi	55.400	
Fondskapital: Saldo 1/1-1980	56.217	
Nedskrivning købt obl. % 20		57.036
Overskud % tilskud 1980 ... 839		
	61.101	61.101

Kursværdi 31/12-1980 obligationer kr. 25.382.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Liders-Thomsen
statsaut. revisor

Soransk Samfunds 100 års jubilæumslegat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Aktieudbytte	1.969	
Renter obligationer og banker	5.450	
Gebyrer		169
Legater		6.000
Kontant fra Phoenixfonden	1.733	
Udtrukne obligationer	1.500	
Beholdning primo/ultimo	5.741	10.224
	16.393	16.393

Status pr. 1. januar 1981:

Sparekassen SDS 086-00-05301	10.225	
Depot 363-65-35027 Sparekassen SDS: Obligationer nom. værdi . 86.500		
Investor nom. værdi 300		
D/S af 1912 nom. værdi .. 12.000	98.800	
Legatkapital: Saldo 1/1-1980	70.114	
Overført fra Phoenixfonden	18.062	
Obligationer		101.914
Opkskriv. til nom. værdi . 13.738		
Disponibelt beløb: Saldo 1/1-1980	4.412	
Overf. fra Phoenixfonden	1.733	
Indtægter % udgifter .. 1.251		
Tilbageført mellemrg. % 285		7.111
	109.025	109.025

Kursværdi obligationer	39.627	
Kursværdi aktier	193.002	232.629

Til kønøb er kr. 3.114.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Liders-Thomsen
statsaut. revisor

Støttefonden for gamle Soraneres efterladte.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægter	1.683	51
Depotgebyr		200
Varelotteri formyelse		1.500
Uddelte legater		
	1.683	1.751
Udtrækning/genkøb obligationer	1.000	642
Beholdning 1/1-31/12-1980	1.540	1.830
	4.223	4.223

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 113262	1.830	
Depot 1014260 Privatbanken: Obligationer nom. værdi	25.450	
Varelotteriet: 1 stk. seddel 80329		
Fondskapital: Saldo 1/1-1980	26.990	
Forbrug 1980	% 68	
Opksrivning købt obligation	358	27.280
	27.280	27.280

Kursværdi obligationer kr. 11.495.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Liders-Thomsen
statsaut. revisor

Forankandidat G. Hoff-Hansens legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægt	1.510	34
Gebyr		1.400
Legat		
	1.510	1.434
Beholdninger 1/1-31/12-1980	1.515	1.591
	3.025	3.025

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 118760	1.591	
Depot 1019300 Privatbanken: Obligationer nom. værdi	18.700	
Legatkapital: Saldo 1/1-1980	20.215	
Overskud	76	20.291
	20.291	20.291

Kursværdi obligationer kr. 9.718.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Liders-Thomsen
statsaut. revisor

Mølleøjer Fr. Jørgensen og hustru legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægt	262	30
Gebyr		250
Legat		
	262	280
Beholdning 1/1-31/12-1980	266	248
	528	528

Status pr. 1. januar 1981:

Bankbog 809437 Privatbanken	18	
Privatbanken 111170	230	
Depot 1010940 Privatbanken: Obligationer nom. værdi	5.200	
Legatkapital: Saldo 1/1-1980	5.466	
Forbrug	18	5.448
	5.448	5.448

Kursværdi obligationer 1.682.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Liders-Thomsen
statsaut. revisor

Handelsskoleejer Valdemar Petersens legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægter	1.075	
Gebyr		35
Legat		1.000
Udtrækning/genkeb	1.000	915
Udtrækning uden genkeb	200	
Beholdning 1/1-31/12-1980	1.205	1.530
	3.480	3.480

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 101337	1.530	
Afsat til genkeb		200
Depot Privatbanken 1001950:		
Obligationer	17.600	
Afsat til genkeb		200
Legatkapital:		
Saldo 1/1-1980	19.005	
Overskud	40	
Udtrækning/genkeb	85	19.130
	19.330	19.330

Kursværdi obligationer kr. 9.010.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 142319		7.352
Depot 1026820 Privatbanken:		
Obligationer nom. værdi ..	178.900	
Aktier nom. værdi	20.000	208.900
Legatkapital:		
Saldo 1/1-1980	182.425	
Afskrevet udbytteskat mv. %	579	
Saldo fejl 1/1-1980	200	
Henlagt 1980	15.661	
Opkrivning købt obl.	11.592	208.900
Disponibelt beløb:		
Saldo 1/1-1980	18.946	
Årets overskud	4.067	
Henlagt kapital	15.661	7.352

Kursværdi obligationer

Kursværdi aktier

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Frants Christoffer Bruuns legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renter	5.368	
Gebyr		112
Afregning pengebreve	1.853	
Soransk Samfund (rest 1978)	17.673	
Køb obligationer		17.862
Beholdning 1/1-31/12-1980	2.459	9.379
	27.353	27.353

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 813183	9.379	
Depot 1135130 Privatbanken:		
Obligationer nom. værdi ..	44.000	
Pantebrev nom. værdi	35.118	79.118
Kapital:		
Saldo 1/1-1980	54.430	
Overskud	5.256	
Retur Soransk Samfund	17.673	
Opkrivning købte obl.	11.138	88.497
	88.497	88.497

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Ingebjerg og Poul Suhr Henriksens legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægt	1.043	
Gebyr		30
Legat		500
Beholdning 1/1-31/12-1980	1.645	2.158
	2.688	2.688

Status pr. 1. januar 1981:

Privatbanken 124876	2.158	
Depot 1001950 Privatbanken	11.500	
Legatkapital:		
Saldo 1/1-1980	13.145	
Overskud	513	13.658
	13.658	13.658

Kursværdi obligationer kr. 6.930.

Svend Clausen.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

200 raske gamle Soraneres stipendium.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Indgået fra gamle Soranere	2.650	
Renter bankbog		740
Renter bankbog m. opsigelse	609	
Renter obligationer	1.034	
Beholdninger primo/ultimo	11.642	16.675
	16.675	16.675

Status pr. 1. januar 1981:

Jyske Bank 100152-7	8.002	
SBS bankbog 868-06-02760	8.673	
Depot SBS 101-888-65-33192:		
Obligationer	17.500	
Legatkapital		34.175
	34.175	34.175

Kursværdi obligationer 7.882.

Harald Quist.

Foranstående regnskab har jeg revideret.

København, den 11. marts 1981.

E. Lüdgers-Thomsen
statsaut. revisor

Digteren, cand. jur. Aage Krarup Linds legat.

Regnskab for 1980.

Kasseregnskab:

Renteindtægter	11.584	
Aktieudbytte	4.200	
Royalties	147	
Depotgebyr		364
Ministeriel revision		175
Legater		11.225
	15.931	11.864
Udtrukne obligationer 7.100	7.100	
Køb obligationer 34.000		22.507
Beholdning primo/ultimo	18.692	7.352
	41.723	41.723

Sorgen i Grimsby var stor den vinter og udløste kvindedemonstrationer imod rederierne.

Lignende hændelser hørte jeg om på Grønland. Her blev en marinekutter på vej fra Godthåb til marinebasen i Grønnedal ramt af overisning og kæntrede, og hele besætningen omkom.

Overisning er kun en af farerne ved fiskeri i de nordlige have, en anden er isfjelde.

Havet kræver hvert år sine ofre på Færøerne, og hvert år på Allehelgensedag holdes i alle kirker mindegudstjeneste for de omkomne på havet.

Hyppig modtagelse af skibbrudne på sygehuset førte mig ind i retningsarbejde.

Tanken var mig ikke fremmed, da jeg var lærer ved navigationskolen.

I en nødsituation kunne vi altid hente hjælp hos den danske marine, hvis dygtige piloter med deres små helikoptere altid er kommet lægerne til hjælp i deres arbejde.

Hjælpsomhed på havet er en uskreven lov, og ofte er britiske skibe kommet færøske skibe til hjælp, når mandskabet har måttet gå ombord i gummiredningsbåden.

På Norderøerne oprettede vi et retnings-selskab, der har taget mange gode initiativer, inspireret af studierejser til omliggende lande.

Således erindrers jeg en dejlig tur til Orkneyøerne, hvor vi blev gæstfrit modtaget og fik demonstreret deres lifeboats med frivilligt mandskab.

Når jeg lader mine tanker gå tilbage til mine drengeår i Torshavn, så har jeg min morbror mistænkt for at have inspireret mig til min senere forkærlighed for havet.

Hans digt »bådfiskeren«, som min fader har sat melodi til, betog mig allerede som dreng, og hertil kom, at han var min latinlærer.

Som forberedelse til at komme på Sorø var det nødvendigt at aflægge latinprøve, og den kunne skolen i Torshavn ikke give os.

Vi måtte vandre ud til præstegården i Sandegærde, hvor min morbror trods travlhed i provsteembedet gav sig tid til at forberede drenge til optagelse på gymnasium i Danmark.

Da min moder spurgte sin broder, hvilken

retning i gymnasiet han syntes, jeg skulle vælge, husker jeg endnu i dag hans begejstring for den klassisk-sproglige retning, som efter hans mening var den eneste rigtige.

Jeg vil derfor slutte med efterfølgende digt af J. Dahl – fader til to søranere, *Sverre* og *Regin*, hvoraf den sidste har udgivet en digtsamling.

Min fader har foranlediget følgende digt oversat til dansk og har sat melodi til.

BÅDFISKEREN

Havet sang over mig vuggesang,
brænding dyssed i blund,
siden jeg elsker dens brusende klang.
indtil min sidste stund.

Omkvæd:

*Brede bølger, stride strømme
om Færøland.*

Havet ejer min længsel og drøm,
snart fik jeg årerne prøvet,
siden lærte jeg kende strøm
og fiskernes gerning øved.

Faret jeg har nu i alskens vejr,
i havblik og stormes sus.

Havet ejer jeg fjernt og nær,
min båd er mig hjem og hus.

Sejl jeg sætter, tar roret fat,
kløver det kolde vand.
Kanhænde at jeg en uvejrnsat
når ej til hjemmets strand.

Dog må jeg altid på søen ud,
landet er mig for trangt,
skumstænket slukker hver smerte ud,
og tankerne vandrer så langt.

Kanhænde jeg i den våde grav
sover min sidste blund,
dog jeg elsker at færdes på hav
indtil min sidste stund.

Omkvæd:

*Brede bølger, stride strømme
om Færøland.*

J. Dahl

Chr. Heilskov, oversætter.

Erik Lund (s 19) æresdoktor ved Odense Universitet

Den 79-årige tidligere rektor ved Fredericia Gymnasium *Erik Lund* (S 19) bliver den 22. maj af Odense Universitet udnævnt til filosofisk æresdoktor for sin verdenshistorie i seks bind, påbegyndt i 1944 og afsluttet i 1979. Værket er udgivet hos Gyldendal og er en lærebog for gymnasiet på 3.600 sider! »En i alle måder fremragende redegørelse for menneskehedens historie, dens økonomiske, sociale, politiske, kunstneriske, filosofiske, religiøse og videnskabelige udvikling fra dens første

fjerne begyndelse i palæolitisk tid til året 1975«, siger professor Sløk om værket. Bogen bruges kun på 15 gymnasier, de fleste finder den lidt for svær til nutidens gymnasieniveau, men til gengæld bruges bogen en del på seminarier og universiteter.

Værket er blevet til i Fredericia samtidig med en mængde andre gøremål, men Erik Lund har altid haft et godt helbred og har derfor ikke følt det som en byrde at udarbejde værket. Til lykke med æresdoktorgraden!

FRATERNITAS SORANAS 45. STÆVNE på Sostrup slot

afholdes - Deo volente - på Sostrup Slot,
Djursland, i dagene 2.-4. juni 1981.

Adresse og telefon: Sostrup Kloster, 8500 Grenå - og (06) 38 41 11.

Fra Sostrup oplyses: Færge fra Hundested 9,15, i Grenå Havn 12,30. Herfra havnebus til byen. Efter ophold her tager man bus fra Grenå rutebilstation 13,40 og anmoder om stop ved alleen til Sostrup (herfra godt 300 meters gang). - Moderne tog kører fra Århus H. 12,10 med ankomst til Grenå 13,22. Mulige ændringer må ses i ny køreplan.

STÆVNETS PROGRAM

- Kl. *Tirsdag den 2. juni.*
- 15 Eftermiddagskaffe. Velkomst ved formanden. Derefter frit samvær.
- 18 Middag.
- 20 *Hans Andersen* (S 51) taler om moderne litteratur. - Soranersange.
- Onsdag den 3. juni*
- 8 Morgenandagt i kirken ved *Mogens Christophersen* (S 24).
- 8^{1/2} Morgenmad. Derefter taler *Hermod Lannung* (S 14). Emne: Livserindringer.
- 12 Frokost.
- 14 Udflugt i retning mod Gjerrild kirke, Turrild Høj, Gjerrild Klint, Rimsø præ-

stegård og kirke. - Turen kan forlænges ad libitum.

- 18 Middag.
- 20 Soraneraften under hvilken *Ellen Berg* (S 33) og *Edith Høyer* (S 34) causerer. - Flere soranersange under samvær med ordet frit.

Torsdag den 4. juni.

- 8 Morgenandagt i kirken ved *Helge Dahn* (S 21).
- 8^{1/2} Morgenmad.
- 10 Generalforsamling og afslutning ved formanden.
- 12 Frokost.

Ret til ændringer i programmet forbeholdes.

Enhver soraner, der sympatiserer med vort formål, kan deltage med eller uden ægtefælle. Sådan har det været hele tiden i vor nu snart 49-årige historie.

Med erfaring fra vort 42. stævne in mente kan vi anbefale Sostrup som et ualmindeligt godt mødested. Det er meget søgt, og *tidlig tilmelding vil derfor være i høj grad ønskelig*. Skriftlig indmeldelse bedes derfor venligst foretaget *inden påske* til medunderskrevne sekretær under adresse: *Skovvangsvej 7, 4600 Køge*. *Pris pro persona er sat til 360 kroner, for ægtepar ialt 650 kroner.*

Man afregner på mødestedet. Forudbetaling plejer ikke at finde sted. Fornævnte ønske om tidlig tilmelding skal ikke udelukke senere tilkomne fra at komme i betragtning. - Bliver en tilmeldt forhindret i at deltage, må afmelding hurtigt ske; en sådan plejer ikke at volge problemer.

Men vi håber på et godt fremmøde og byder på forhånd velkommen til vort 45. stævne!

Under formandens fravær

*Palle Taarnhøj, fung. fmd.,
Ebbe Christiansen, kasserer,
Olaf Krog-Meyer, sekretær.*

GENERALFORSAMLING

Soransk Samfund afholder ordinær generalforsamling

Mandag den 27. april 1981 kl. 19.30

på TRE FALKE, Falkonercentret, Falkonerallé 9, København.

DAGSORDEN:

1. Valg af dirigent.
2. Beretning for det forløbne år.
3. Fremlæggelse af regnskab for 1980 for Soransk Samfund, Soranerbladet og de under Soransk Samfund hørende fonds.
4. Budget for 1981.
5. Behandling af indkomne forslag fra medlemmerne, jvf. vedtægternes § 5, stk. 2.
6. Valg af medlemmer til bestyrelsen.
Efter tur afgår Østergaard, der ikke ønsker genvalg, Franz von Jessen, Kamman og Taarnhøj, som kan genvælges.
7. Valg af revisor.
8. Bestyrelsens forslag til udnævnelse af æresmedlemmer.
9. Eventuelt.

Efter generalforsamlingen vil Soransk Samfund være vært ved smørrebrød, øl og kaffe.
Vel mødt!

Palle Taarnhøj.

Formandens tale ved Vandballet marts 1981

Hr. Rektor, fru Østergaard, mine damer og herrer, kære akademister.

Kvinder har antageligt altid været flittigere og mere udholdende end mænd. Når vi betragter Jordens forskellige folkeslag fra de mest primitive til de højest udviklede fra syd til nord, må vi konkludere, at mænd synes at være af den opfattelse, at de selv kun er skabt til at arbejde i korte anfald. Mandens arbejdsdag begynder senere end kvindens, og noget afhængigt af klimaet har han en kortere eller længere middagspause eller siesta midt på dagen til middagssøvn eller til møde med andre af samme køn under palmetræet eller på torvet, og når solnedgangen nærmer sig, kommer fyraften, og så er det definitivt slut med arbejdet for den dag.

Helt anderledes er det med kvinden. Hendes arbejde er aldrig færdigt. Der er jo altid børnene, og når de endelig er lagt hen for at sove, er der madlavning, oprydning, syning og meget mere. Fra de små piger i skolen til alderdommen: Kvinder er flittige end mænd.

Med et moderne udtryk kan man sige, at kvinden synes programmeret til at udfolde en meget høj grad af flid, ja, man kunne næsten fristes til at sige, at kvinden er som skabt til arbejde, hvorimod manden synes bedst egnet til leg og kamp, medens arbejdet fra skolen gennem livet selv i vort moderne samfund stadig forekommer ham som et ubehageligt fremmedelement. Dette synes klart at fremgå af hans stadig stigende krav til kortere og kortere arbejdstid samtidig med, at kvinderne kæmper ligeså hårdt for at komme ind på det af manden så forhadte arbejdsmarked. Langsomt, men sikkert synes vi at nærme os de paradisiske tilstande, som findes hos primitive folkeslag, og som Johs. V. Jensen har beskrevet så udmærket hos vore allerførste forfædre i sin store roman om menneskeslægten udvikling - Den Lange Rejse - i forholdet mellem kvinderne og manden Fyr, og da vi nu til dags er nået dertil, at kvinderne igen kalder deres mænd for »fyr«, er ringen nok ved at være sluttet. Kvinderne vil igen overtage arbejdet.

Denne kvindens store flid fører til, at hun selv i sin fritid almindeligvis arbejder, og indtil for få år siden var det sådan, og det er det måske endnu, at det nærmest var uanstændigt, hvis en pige sad uvirksom hen med hænderne i skødet.

Kvindens, skal vi kalde det fritidsarbejde, har naturligvis varieret gennem tiderne, men ejendommeligt nok har det i historisk tid næsten altid drejet sig om bearbejdning og brug af uld. I de tidligste historiske tider var det vævning og især spinding, man beskæftigede sig med i fruerstuerne, og når prinsessen eller ridderjomfruen i eventyrerne kom til skade, var det i reglen ved at stikke sig på en forgiftet ten. Da spinding og vævning blev overtaget af maskinerne, begyndte kvinderne på

strikning, som vi kender det fra Blicher, og da velstanden steg, gik borgerskabets døtre over til baldyring, ofte siddende på en forhøjning indenfor vinduet, hvor de i det trekantede gadespejl kunne følge hændelserne på gaden, og jeg formoder, at det ofte gik, som det gik soraneren, når det siges i sangen:

»Kinden blev rød, når ordet det lød: Han kommer nede i Alleen«. Det var jo i den platoniske kærligheds tid, som vi kender den fra Søren Kierkegaard. I vor tid er det igen strikning, man ser de flittige unge piger sidde med, antagelig fordi man så bekvemt samtidsvis kan se fjernsyn!

Jeg kunne tænke mig, at det er lidt svært for de tilstedeværende at forstå, hvad alt dette har med Sorø og specielt med denne aften at gøre, men jeg vil gerne henlede herskabernes opmærksomhed på en ganske bestemt type håndarbejde, som var populær for ca. 100 år siden. Jeg tænker på de sentensere eller skal vi sige slogans, som pigerne broderede og indrammede til ophængning på væggen, og i aften vil jeg gerne fremhæve et, som jeg husker at have set som barn på væggen hos ældre mennesker nemlig: »*Hvad er et hjem uden en fader?*«, for selvom min tale hidtil har handlet mest om kvinder, så var det ment som et oplæg til at tale om manden, der vi vor tid er ligesom lidt forsømt.

Vor fostermoder Sorø Akademi

Inden jeg kan komme videre, må jeg imidlertid igen forlade manden og gå tilbage til kvinden, nemlig til vor fostermoder Sorø Akademi. Det er nok ikke så meget p. gr. a. de kundskaber, vi har erhvervet herved, hvor betydningsfulde de end måtte være for vort senere liv, at vi med en styrke, der stiger gennem årene, hører en røst i vort indre sige: »Der har jeg rod, derfra min Verden går«. Nej, grunden til, at vi føler således, er nok den, at Sorø også gav os, hvad vi kan kalde åndelige livskvaliteter: glæden ved livet, glæden ved regndråberne, ved søens klukken, ved skovenes storladne ensomhed, fryden ved forårets fuglefløjt og ved vinterens stjerner, trygheden i vennernes kreds, fornemmelsen af evigheden i nuet, alt det, som kan sammenfattes i ordet kærlighed, og som man som dreng - og måske også som pige - først og fremmest får fra sin mor, og derfor taler vi om *moder* Sorø. Det er typisk, at vi kalder det *moders*målet, men *fædre*landet. Modersmålet sproget, det abstrakte, som er så vigtigt for hele vort følelsesliv, består af en række udtryk, d.v.s. noget, vi trykker ud af vort indre, beregnet på at gøre *indtryk*, blive trykket ind i andre. Sproget, åndens transportmiddel, modersmålet, men *fædre*landet, det materielle og håndgribelige, men også et navn, hvori skjuler sig begreber som kamp, arbejde, viden, færdighed, alt det, vi drenge - og måske også pigerne - først og fremmest får fra vor far.

„Hvad er et hjem uden en fader?“

Moder Sorø! Ja vist er hun vor moder, men hvad er et hjem uden en far? Hvad er vel Sorø uden en far til at give os kundskaberne, færdighederne? Ja, det ved vi heldigvis ikke, for Sorø har en far, ja, Sorø har haft mange fædre, for i den henseende minder vor gamle skole om tidligere tiders præsteenker, hvor det var almindeligt, at enken på kaldet blev overtaget af den nye præst.

På Regensen, hvor jeg har haft den glæde at bo, blev man regnet for afdød, når man var flyttet ud, og i udflyttersvisen siges, at »der sjunges blide toner, medens de rundt om båren stå«. I den henseende står vi i aften ved en bære. Den mand, som for 22 år siden blev viet til moder Sorø, forblev tro, til døden skilte dem ad. Han skal nu forlade os. Det er rektor Østergaards sidste skolebal som rektor, og det er med vemod, at vi ser dig forlade skolen, men det er også med taknemmelighed, at vi ser tilbage på din store indsats hernede og på den betydning, den har haft for skolen. Når jeg i aften bringer dig vor tak, er det både på Soransk Samfunds vegne og på de forældres vegne, som har haft børn på Sorø Akademis Skole i din rektortid, og lad det i aften være mest på forældrenes vegne. Det var med glæde og med tryghed, vi overlod vore børn til dig, og du skuffede ikke vor tillid. Du var en mand, som ønskede en fast ledelse, men der var hjerte og kærlighed bagved både til stedet – din egen gamle skole – til traditionerne og ikke mindst til børnene eller måske rettere de unge mennesker, for du havde selv fire børn her. Du var deres ven, men på tilbørlig afstand, og der stod respekt om dig. Da min kone engang spurgte en af vore drenge nogen tid efter, at han var begyndt hernede, hvorledes rektor var, sagde han: »Det ved jeg ikke. Jeg har ikke turdet

se på ham endnu«. Det var Niels, og han er ellers ikke bange for ret meget. Vi forældre takker dig for det, du er, og vi takker en gunstig skæbne, at det blev hos dig, vore børn gik.

Der står kvinder bag ved alt

Men lad os ikke glemme, at der står kvinder bag alt, og kære Fru Østergaard, det er også dit sidste bal som værtinde på skolen. Vippe og jeg har jo haft den glæde at lære jer lidt nærmere at kende, og det står helt klart for mig, at var din gemal rektor, så var du rektorfruen, forstået på den måde, at du levende og positivt tog del i skolens liv. Den blev en del af dit liv, og du blev i høj grad en del af dens liv, som du på mange måder kom til at sætte dit gode præg på.

Jeg er jo en lille smule i vanskeligheder nu, for jeg har lige viet din mand til moder Sorø, men lad mig prøve at komme ud af det ved at sige, at det var til venstre hånd. Det er jo ikke så mange år siden, at det selv i de højeste kredse var komme il faut at have en mætresse og endda lade hende vie til venstre hånd. Hvor svært, det har været for dig, at din gemal således har haft Sorø Akademi som sin mætresse, ved jeg ikke, men jeg mindes en af mine venner, en amerikansk neurokirurg, som når vi havde travlt og arbejdede til langt ud på natten, undertiden sagde: »Neurosurgery is a jealous mistress«, neurokirurgi er en jaloux mætresse eller elskerinde, og det har Sorø Akademi nok også været. Det har måske undertiden været svært for dig at dele Arne med skolen, men du gjorde det med værdighed, og vi takker dig for din store andel i skolens trivsel.

Mine damer og herrer, lad os udbringe et trefoldigt leve for Sorø Akademis Skole og dens elskelige rektorpar.

Palle Taarnhøj.

„Vi skal lægge vore bovaner radikalt om“

siger arkitekt m.a.a. Jørgen Raaschou-Nielsen (S 55) i Berlingske Tidende den 1. januar 1981. Vi skal bo forskelligt sommer og vinter, rykke sammen i en lille opholdsstue om vinteren og bruge stadsstuen ved festlige lejligheder og om sommeren, som man gjorde i gamle dage. Det er måske ikke husets isolering, der er noget i vejen med, tætningslister på de rigtige steder kan gøre underværker. Som det første arkitektfirma i Danmark er Jørgen Raaschou-Nielsen gået ind for termofotografering, der afslører kuldebroer, utætheder og byggesjusk i huset. Det er et arbejde med perspektiv i, for oliepriserne falder næppe nogensinde!

ÅRGANG 1946

Studenterne fra 1946 holder 35-års sammenkomst i Sorø lørdag den 23. maj 1981. Vi mødes på Vænget kl. 11.01. – Det righoldige program udsendes medio marts til alle kendte adresser.

På gensyn!

Henning Molin,
Jens Jørgen Pedersen,
P. B. Schmidt.

Brevkassen

Denne gang har Soranerbladet fået breve fra Tonga (s. 42) og Californien (s. 54).

Hvor kommer de næste fra?

Red.

BATØK / FIKFAK

Tidligere redaktør af »Herlovianeren«, heraldikeren *Sven Tito Achen*, der stadig er en flittig læser af »Soranerbladet«, har venligst sendt yderligere oplysninger om dette spil, som hedder fikfak på herloviansk.

Så vidt det herlovianske, nu til det soranske ord: *Batøk*, som mig bekendt hidtil har været uforklaret i sin oprindelse.

Forklaringen er nok følgende:

Det franske ord: *Battue* har i gamle dage ikke været ukendt på akademiet, hvor de militære dyder og idrætter, såsom fægtning og skydning blev dyrket og værdsat. *Battue* betyder i fægtekunsten: et overraskende slag på modstanderens våben, hvorved dette bringes ham af hænde. I disse midt- og sydsjællandske enklaver, som udgjordes af de to skoler, var det ikke usædvanligt at give sådanne velkendte og velbrugte fremmedord en sjællandsk dialektbetoning, jfr. Ballonens latin, *Battue* – *Battød* – *battøk* (med stød vel at mærke).

Glossen *Fik-Fak* er derimod sikkert et almindeligt onomatopoeicon.

Jørgen Damgaard ('34).

ad *fik-fak* og *batøk*: Ved Nationalmuseets udstilling »For sportens skyld« i Brede 1972 var der en afdeling om »Nogle idrætsgrene i det gamle landsbysamfund«, sådanne lege som for eksempel at spille pind, at spille trille, at stille so i hul. Og her hang der også en fotostat efter et meget gammelt fotografi, fra 1890'erne eller tidligere, af et par landsbykarle i færd med et spil, der for mig i høj grad så ud som fik-fak.

Da jeg henvendte mig til Nationalmuseet, mente museumsinspektør Birte Stig Jørgensen dog, at det var et andet folkeligt spil, billedet viste. Hun kendte imidlertid godt fik-fak/batøk, og med stor venlighed sendte hun mig kopier af nogle optegnelser om spillet fra Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser, altså hvad gamle folk rundt omkring i landet har skrevet ned.

Hvad selve ordet *batøk* angår, mente Birte Stig Jørgensen, at det var et slavisk ord med betydningen »gærdestav«. Denne forklaring, som jeg også har hørt andetsteds, lyder plausibel, synes jeg. Spillet kunne tænkes at stamme fra, eller i hvert fald navnet kunne stamme fra, polske roearbejdere. Både Polens og Lollands flade, bløde jord må være ideel til at spille fik-fak i.

Endnu en ting forekommer mig at være af stor vigtighed i denne sammenhæng: *billeder af fik-fak-spillet*, tegninger eller fotografier, så gamle som muligt! Jeg har set fotografier fra 1930'erne, men der må utvivlsomt eksistere fik-fak-fotografier fra længe før den tid, evt. helt tilbage til forrige århundrede. Lad os få disse billeder frem (til offentliggørelse i *Herlovianeren*). Dette er en opfordring til alle, som ejer eller har kendskab til gamle herlovianer-fotografier.

Og så følger optegnelserne fra Nationalmuseet (med normaliseret stavning).

Sven Tito Achen ('40).

Rentier P. M. Rossen, født 1885, Branderup sogn: »Slå stok i jorden«.

Denne leg kendtes ikke i min ungdom, eller jeg har ikke set den ... da jeg gik i skole, ved jeg ikke, at vi har brugt denne leg. Men senere har jeg set drengene mase på med at slå disse pinde eller stokke ned i jorden, har flere gange stået og set på dem, men aldrig blevet klog på, hvad det gjaldt, men har moret mig over deres ivrighed og over, at de morede sig derved. Disse stokke var en 60 cm lange og tilspidset og kunne være af al slags træ, men det var bedst, når stokken ikke var alt for tør, da en tør kæp ikke var så megen ???, som en ny lavet stok. Jeg har spurgt min svigersøn, om han kender denne leg, ja siger han. Den har vi leget mange gange. Hvad gjaldt det, spørger jeg. Vi var gerne to eller tre, der prøvede at overvinde hinanden, siger han. Det gjaldt om at vælte de andres stokke, og vi havde afgjort, før vi begyndte, hvor mange gange, vi skulle vælte de andres stokke, og nåede vi de aftalte gange før de andre, havde vi vundet. Jorden måtte ikke være for hård, hvor vi slog stokkene ned, bedst i fugtig jordbund, når det var for fast, blev stokken, der var tilspidset, ødelagt på den spidse ende. Om pigerne også legede med stokke, aner jeg ikke, men hvorfor ikke? Der er kvinder med i alt. Jeg har set flere steder, at drengene masede på med at slå stokke i jorden, så den leg må være meget udbredt. Men i min skoletid kendte jeg den ikke, så den må være af nyere dato.

Gårdejer Jens Lauritsen, født 1906, Vinderslev pr. Kjellerup: »Spille spyd«.

Det kaldte vi at »spille spyd«, og det var stærkt på mode en kort tid, i hvert fald har jeg ikke set det, siden jeg blev konfirmeret.

Det foregik om foråret, inden jorden blev for tør – en græsmark var den bedste. Der kunne være indtil 4–5 om det. Spydene var vel en god halv alen lange og så spidse og glatte som muligt. Stumper af skovl- eller kosteskafter var sikkert bedst, elers måtte vi på jagt efter noget, der kunne bruges. Den første slog sit spyd i jorden, så prøvede den anden ved at slå sit ned ved siden af at vælte den første. Lykkedes det, måtte den første tage sit spyd op, og den anden havde vel fået et point. Enten det lykkedes eller ikke, kunne nr. tre prøve at vælte en af de andre eller dem begge, og så fremdeles, og når man var omgangen rundt, tog man fat igen.

Hans Christensen, født 1897, Valsøllille sogn: »Slå stok i jorden«.

Slå stok i jorden. Denne leg var meget almindelig i min barndom og var meget brugt både af drenge og unge karle. Denne leg kaldtes på min hjemegn at spille »lort«. Kæppene, som brugtes, blev kaldt for »lortekæppe«, de

kunne laves af mange slags træ, pil, elle, hassel, røn, eller hvis vi kunne få en stok af en stor busk, som vi kaldte hakke maj, da dette materiale var meget sejt træ, en kæp af hvidtjørn var også meget eftertragtet, ligeledes kæppe af blommetræet Mirabelle var særlig gode. Kæppene kunne jo være meget forskellige i tykkelse alt efter deltagerens alder og kræfter. Lortekæppene var grene i længder på 60 til 80 cm, og gerne fra 4 til 6 cm tykke og helst nogenlunde lige. Kæppene blev tilspidset i den ene ende ved hjælp af økse og lommekniv, og i den anden ende blev så lavet et glat stykke som håndtag. At spille »lort« var jo et spil, der udpræget hørte foråret til, da det helst skulle være, når jorden var tilpas fugtig til at slå kæppene i jorden, pladsen skulle helst være en eng eller grøftkant eller græsmark. Antallet af deltagere kunne være fra to til ti i et hold, vi brugte det også i frikvartererne i skolen. Vi fik en ny lærer til skolen, da jeg var ca. 12 år, han kom fra Nr. Lyndelse på Fyn, og en dag vi var i fuld gang med spillet, kom han og så til, og vi måtte så fortælle ham, hvad det var for et spil, da han slet ikke kendte det, og han måtte jo også prøve det.

Spillet foregik på den måde, at hver spiller slog sin kæp i jorden på det udvalgte sted uden at vælte nogen kæp. Så gik det efter tur med at slå kæppene med et skrå slag, således at man fik væltet en kæp, lykkedes dette, blev man så Dreng, og næste gang til Karl, Mand, Husmand, Boelsmand, Gårdmand, Proprietær, Herremand, Baron, Greve og sidste titel var Konge. Så var spillet færdigt, og et nyt spil begyndte. Når vi spillede i skolen, var det jo ikke altid, at vi blev færdige i det første frikvarter, men så fortsatte vi i næste frikvarter, og vi skulle nok huske, hvor langt hver især

var nået med titlerne. Legen lærte vi jo af andre børn, hvor gammel den var på egnen, ved jeg ikke noget om, da jeg husker den fra min tidligste barndom, nu har jeg ikke set legen i mange år, men da det nu er over 50 år siden, jeg rejste fra min hjemegn, kan jeg ikke fortælle noget om den kendes endnu eller hvornår den er gået i glemme.

Endelig er der teksten på et kartotekskort til hvad der kaldes »Tre kongekæppe«.

Gruppe: Bøndestand/spil.

Tid: 1915.

Hjemstavn: Hvejsel sogn, Ildved, Nørvang Herred, Vejle amt.

Tilvirket: Lærer Gudmund Henneberg.

Bøgetræ med bark på, a) 170 cm, b) 170 cm, c) 165 cm.

Rå stykker af bøgegrene tilspidset i enderne, mest i den ene. Beregnet til med ét slag at fæstne i jorden.

Spillet hed »potæk« eller »batæk« på Sorø Akademi o. 1880 og tidligere.

Oberstløjtnant Kalkau og professor Verner Dahlerup har spillet det i slutningen af (18)60'erne. Deponeret af Dansk Idrættsmuseum.

Kendes stadig, bl. a. konkurrence hver Kr. Himmelfartsdag i Charlottenlund Skov mellem gamle elever fra Sorø, hvor spillet kaldes batæk, og Herlufsholm, hvor det kaldes fikfak.

P. S.!

Gamle billeder af batækspil

Mon ikke der skulle findes sådanne, gemt i skuffer og skabe, som også kan interessere nutidige soranere. Hvis S.B. må låne dem til klichéfremstilling, skal de blive returneret til ejeren efter brugen i uskadt stand.

På forhånd tak!

Red.

Soranske dødsfald

HANS BALTHASAR HOLST (1906)

19. januar 1891–26. maj 1976

CARL CHRISTIAN WEINREICH (S 37)

6. marts 1919–1. marts 1981

HELGE LERCHE (1928)

8. november 1912–23. februar 1979

AAGE STAPEL (R 17)

1. februar 1901–15. december 1980

SVEND AAGE RÆVSKJÆR (S 25)

10. januar 1906–8. november 1978

OVE CHARLES LEMBCKE (1931)

27. november 1913–27. september 1980

CHRISTIAN FRIIS (1913)

27. februar 1897–9. februar 1981

POUL LORENZEN (S 05)

13. november 1886–23. februar 1981

R. E. BRINCKER (S 09)

8. juli 1889–24. februar 1981

HERMAN MUNCH-KNUDSEN (R 10)

2. april 1894–23. februar 1981

JAN AMMITZBØL (S 21)

5. februar 1904–17. februar 1981

TRYGVE FRITJOF HOGSTAD (S 24)

8. januar 1905–14. februar 1981

ERNST AUGUST KIØRBOE (S 1900)

11. februar 1883–22. februar 1981

In memoriam

GROSSERER CHRISTIAN FRIIS (1913)

En af kornbranchens kendte mænd, Christian Friis, medindehaver af Christian Friis & Co., er død, 83 år. Chr. Friis begyndte i den danske marine og kom på kadetskolen, men han måtte af helbredsgrunde søge anden livsgerning. Han tog derefter til Det fjerne Østen og virkede i plantager på Malakka-halvøen og Sumatra, i Singapore og Penang, men helbredet tvang ham hjem, og han gik ind i korn- og foderstofbranchen, ansat i firmaet J. Asmussen. Eget firma oprettede han i 1930, og det voksede med handel i en række lande i Jorden over. Chr. Friis har været formand for Landsforeningen af Agentfirmaer i Korn- og Foderstofbranchen, ligesom han i en årrække sad i Grosserer-Societetets Komité.

Runde fødselsdage i april

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i april 1981:

1. Overlæge Erik B. Haase (f. 1911), Kær-sangervej 56, 4300 Holbæk.
1. Vittorio Bentzen (f. 1921), sidste adresse: Prinsessegade 5 B, 1422 København K.
1. Ingeniør Carl Erik Kann (f. 1921), Næ-rum Vænge 160, 2850 Nærum.
3. Biografejer Børge Jensen (f. 1931), Stor-gade 15, 4180 Sorø.
4. Lagerforvalter Eigel Nielsen (f. 1911), Norlundsvej 52, 2650 Hvidovre.
4. Bandagist Leo Samming (f. 1901), Ro-senørnsvej 46, 5000 Odense.
4. Direktør Poul Suhr-Henriksen (f. 1901), Filosofgangen 3, 5000 Odense.
5. Bogholder Aage Geleff (f. 1891), Saxo-gade 8, 2., 4180 Sorø.
6. Direktør H. Urban Hansen (f. 1931), Kongebrovej 13, 4180 Sorø.
6. Ingeniør Henning Palsbo (f. 1911), Fyns-vej 16, 2800 Lyngby.
7. Sognepræst Jacob Ahlmann Jensen (f. 1931), Tranemosevej 24, 3300 Frederiks-værk.
7. Installatør Cai Johan Jensen (f. 1896), Kalvehave Færgedaard, 4771 Kalvehave.
11. Skovfoged Jørgen Fugl Svendsen (f. 1921), Stranden 2, Rebæk, 6000 Kolding.
11. Rektor Arne Østergaard (f. 1911), Rek-torgården, Sorø Akademis Skole, 4180 Sorø.
12. Kioskejer Carl Johan Jensen (f. 1911), Gustav Wieds Vej 26, 2860 Søborg.
14. Tandlæge Børge Høft (f. 1906), Thor-valdsensvej 15, 1871 København V.
19. Advokat, konsul Leivur Lützen (f. 1911), 3800 Tórshavn, Færøerne.
23. Skovrider Fr. Mørk-Hansen (f. 1906), Stubbendrupvej 1, Kattekilde, 5750 Rin-ge.
25. Boghandler Torben Cornelius Rasmussen (f. 1931), sidste adresse: Box 602, 3900 Godthåb.
26. Regnskabschef Erik Yde Andreasen (f. 1911), Jellerød Have 74, 2980 Kokkedal.
28. Direktør, civilingeniør Poul M. Dam-gaard (f. 1901), Morlenesvej 6, 2840 Holte.
28. Major Niels Ørnstrup (f. 1931), Labæk 3, 2. tv., 4300 Holbæk.
29. Seminarlærer, cand. teol. et mag. Niels Abelin Schou (f. 1921), Gothersgade 57, 7000 Fredericia.
29. Major af Art. Ib Kuré Larsen (f. 1921), Vip-perødgårds Allé 20, 4390 Vipperød.

Orienteringsløbet den 3. maj

Søndag den 3. maj afholdes orienteringsløb mellem skolen og »de gamle«.

Vi mødes omklædte kl. 08,30 i Baldursalen, hvorefter vi bevæger os ud i den forhåbentlig nyudsprungne bøgeskov.

Der medbringes om muligt kompas. Om-

klædning i omklædningsrummet ved gymna-stiksalen.

Efter løbet er deltagerne inviteret til spisning på skolen. Tilmelding senest lørdag den 26. april til

Ole Halken,

Soldraget 60, 3460 Birkerød.

Tlf. 02 - 81 56 01 efter kl. 18,00

eller:

Chr. Eifer,

Tlf. 02 - 95 11 20 efter kl. 18,00.

O. V. Halken.

Memo

Frokost i Frederiksberg Rådhuskælder torsdag den 2. april kl. 12,15.

Kai Hørby (S 54) taler om fantasi og virkelighed i historieforskningen, og torsdag den 7. maj kommer museumsinspektør *John Erichsen* (S 62), Københavns Bymuseum.

MEDLEMSKONTINGENTET

foreslås af bestyrelsen fastsat til 65 kr. for 1981. For juniormedlemmer fra og med årgang 1974 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun 30 kr. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse herom gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobakøvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsendes fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers samfundet d. kr. 20,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

LEGATANSØGNINGER stiles til: SORANSK SAMFUND

og sendes til departementschef Ole Perch Nielsen, Drabæksvej 7, Blovstrød, 3450 Allerød, telefon (02) 27 38 25.

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS

Alleen 9, 4180 Sorø
(08) 63 05 75

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB
LANCIA
POLSKI FIAT

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf. (02) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50